

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

שיחות מוסר והדרכה בפרשת השבוע
מוסדות על שיעוריו, ספריו, וכתבי תלמידיו

פרשת צו - פסח

מהדורת כנסת ישראל

לזכות רפואה שלימה

חיה מלכה בת-בת-שבע

בתוך שאר חולי ישראל

הודעה חשובה! אנו מחפשים מתנדבים לעזור לנו בחלוקה בבני ברק ובגבעה צרפתית. אם אתם מעוניינים לעזור אנא צרו קשר איתנו בטלפון מספר 076-599-4020 או במייל: dist-ey@torasavigdor.org

פרנס השבוע

אנו זקוקים לתרומות כדי לעמוד בביקוש הרב
נא לתרום בעין יפה

להנצחות ובירורים: 076-599-4020

לזכות מרדכי וטובה ארמן

ולעילוי נשמת

אלעזר מנחם בן אברהם שמואל
אלטע דבורה בת אשר

חיים שלמה בן דוב בער
גיטל בת מנחם מנדל

ניתן להשיג את החוברת בחינם:

054-842-7664.....רמב"ש ג'2	058-328-5464.....עזרת תורה	<u>ירושלים</u>
052-710-9132.....רמת אברהם	עזרת תורה.....ספרים ווינקעל	ארזי הבירה.....053-318-4381
<u>ביתר עילית</u>	עלי הכהן 15	ביהכ"נ הר צבי.....052-763-2150
058-324-5544.....גבעה A	צומת בר אילן.....ספרי אור החיים	בית וגן.....054-841-9231
052-760-2289.....גבעה B	בר אילן 4	גאולה-זכרון משה.....054-841-7272
<u>ערים אחרות</u>	קריית משה.....052-266-9937	גבעת שאול.....058-325-5458
054-840-2444.....אלעד	רוממה-המ"ג.....058-324-4112	גני גאולה.....058-321-9933
055-678-6824.....בני ברק	רחביה.....052-764-3488	הר נוף.....
054-851-9014.....ברנפילד	רמות.....02-586-0088	ישיבת מיר.....054-851-9014
058-322-0251.....גבעת זאב	רמת אשכול.....058-718-5065	נוה יעקב.....052-766-5331
02-534-2467.....טליוסטון	רמת שלמה.....050-412-7721	סורוצקין.....שער הספר
052-447-4126.....מודיעין	<u>בית שמש</u>	סורוצקין 31
08-974-3086.....קריית ספר	רמב"ש א'.....058-324-0374	סנהדריה.....02-536-2280
052-760-6491.....רכסים	רמב"ש ג'1.....052-767-4151	סנהדריה המורחבת.....054-859-3064

לבירורים והנצחות : 076-599-4020

או לקבלת החוברת במייל: ey@torasavigdor.org

צריכים את עזרתכם! נא לתרום בעין יפה!

תרומות חודשיות מומלצות: 10 ש"ח, 20 ש"ח, 50 ש"ח, 100 ש"ח

הנצחת מדור שו"ת - 200 ש"ח

הנצחת חצי פרשה - 500 ש"ח

פרנס השבוע (יותר מאלפיים חוברות!) - 1000 ש"ח

להוספת חוברות באזורכם, נא להוסיף בקשה ולציין אזור המבוקש

ניתן לתרום בעמדות נדרים פלוס

או בנדרים פון: 03-763-0585

קרן מס' 2985

OR AT [TORASAVIGDOR.ORG/DONATE](https://torasavigdor.org/donate) (SPECIFY "TOWARDS HEBREW EDITION")

חוברת מס' 86

הדפסה - "בית הדפוס" 1155-210-077

תורת אביגדור

פרשת צו - פסח

לחם של דעת

לחמם של הכהנים

בפרשת צו אנו לומדים על המאכלים אותם אכלו הכהנים ששירתו בבית המקדש. "וְזֹאת תֹרַת הַמִּנְחָה... מִצֹּת תֹּאכַל בְּמָקוֹם קָדֵשׁ... לֹא תֹאֲפֶה חֶמֶץ..." (ויקרא ו, ז-י). כאשר הכהנים אכלו מקרבן המנחה, אסור היה להם לאפות מהקמח חמץ. כמובן שאין איסור על הכהן לאכול חמץ בביתו, וגם בבית המקדש יכול הוא לאכול חמץ, אבל כאשר הוא אוכל מקרבן המנחה, אסור לו לאכול חמץ. ואמנם יש להבין ענין זה, ולהלן נרחיב בזה, ונבין מהי מהותה של המצה, אבל יהיה ההסבר אשר יהיה - רואים אנו מכאן שהמצה היא מאכל מיוחד, המיועד לכהני ה'.

והנה, בחג הפסח מצווים כל ישראל לאכול את לחמם של הכהנים. גם נשים חייבות באכילת מצה, ואע"פ שהיא מצות עשה שהזמן גרמא, בפירוש חייבה אותם התורה במצוה זו. זאת אומרת שבחג הפסח, הקב"ה חפץ שעם ישראל כולו ינהג כמנהגם של הכהנים. במשך שבוע ימים, אנו מכריזים לכל העולם, ובעיקר מכריזים לעצמינו, שאנחנו ממלכת כהנים!

הכרזה מדהימה

כאשר עם ישראל עמד בהר סיני, עוד לפני שניתנה התורה, הקב"ה הכריז הכרזה מדהימה, דברים שאמורים להדהד באוזנינו תמיד. אולם גם אנשים ששמעו מלים אלו פעמים רבות, לעתים מתייחסים אליהן כאל איזה "ביטוי פואטי" - מלים יפות שאולי יכולות לשמש כבסיס לדרשה טובה, אבל לא מעבר לזה.

אבל הבה ונקשיב לדברים שאומר לנו הקב"ה: "וְעֵתָה אִם שָׁמוּעַ תִּשְׁמָעוּ בְּקוֹלִי" - 'אני עומד לתת לכם את התורה, ואני מצפה שתשמעו בקולי'. לא מספיק לשמוע את קריאת התורה בבית הכנסת, אין די בשמיעה בעלמא, אלא צריך **להפנים** את רצון התורה! וכאשר תלמדו איך לשמוע, אז "וְשִׁמְרֶתֶם אֶת בְּרִיתִי" - תצטרכו לקיים את הבטחת "נעשה ונשמע". ואם אתם מוכנים לעשות כך' אומר הקב"ה, 'אם תעמדו למרגלות הר סיני ותכריזו: "כן, אנחנו מקבלים אותך ה' לנצח נצחים!", אז "וְהִיָּיתֶם לִי סֻלָּה מִן הָעַמִּים" (שמות יט, ה).

ממלכת כהנים

כאשר הקב"ה מגלה לעם ישראל שהם יהיו עם סגולה, אין כוונתו לסוג של "סמיכה לרבנות". לא מדובר בתעודה שתולים אותה על הקיר כדי להתכבד בתואר של "עם סגולה". לא זו בלבד, אלא "עם סגולה" אין פירושו רק שה' בחר בנו ויאהב אותנו לעד - זה בודאי נכון, אבל "עם סגולה" הוא הרבה יותר מזה. מהו תפקידם של העם שנבחר על ידי הקב"ה? הבה ונטה אוזנינו לשמוע את המלים הבאות של הקב"ה, וכך נבין מדוע בפסח כולנו מצווים לאכול את לחמם של כהני ה': "וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְלַכֶּת כֹּהֲנִים". 'מכאן ואילך, הכל הולך להשתנות, משום שאני מרומם אתכם והופך אתכם לעם מסוג חדש, לממלכת כהנים'. 'ממלכת כהנים' אין פירושו ממלכה המונהגת ע"י כהנים, וגם לא ממלכה שיש בה קבוצה מיוחדת של כהנים, אלא **עם** של

כהנים - עם שבו כל יחיד ויחיד הוא כהן. באותו מעמד, הטיל עלינו הקב"ה את האחריות של הכהנים; העם כולו - כהנים, לויים וישראלים, אנשים נשים וטף, הנם משרתים של הקב"ה, בדיוק כמו הכהנים המשרתים בבית המקדש.

מטרתו של עם ישראל

כמובן שיש הבדל בין הכהנים לבין שאר העם. יש דינים מיוחדים לזרעו של אהרן, מצוות ואיסורים שבהם הם מזהירים בביתם ובבית המקדש. אבל מבחינה מסוימת, כל עם ישראל הנם כהני ה'. מהו כהן? הכהן הוא איש שכל חייו מוקדשים לעבודת ה'. לכהנים לא ניתנה נחלה בארץ ישראל, משום שהם אינם אמורים לעסוק בשום דבר מלבד עבודת ה'. לכהן גם כן מותר לעבוד לפרנסתו, הרי גם הוא צריך להתפרנס, ולא תמיד די במתנות כהונה כדי לכלכל את משפחתו, אבל כל עבודה שיבחר לעסוק בה, הנה טפלה למשימה העיקרית והמרכזית שלו, שהיא לשרת את הקב"ה.

וכך צריכה להיות דמותו של כל בן ישראל - אדם היודע שתפקידו המרכזי בחיים הוא לעבוד את ה'. גם אם יש לו מקצוע אחר שבו הוא עוסק - במהותו הוא כהן! כך מצפה הקב"ה מכל יהודי לחשוב - שתפקידו העיקרי בחיים הוא לעבוד את ה'.

יתכן והיה כאלו שקשה להם לשמוע את הדברים. הם יגיבו: "בודאי שאני עובדי ה', אבל זהו רק חלק אחד מהחיים שלי - יש לי עבודה, משפחה", אבל זו טעות! "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים" אומר לנו שלא משנה במה אנו עוסקים, עדיין אנחנו כהני ה'! מלים אלו צריכות להדהד באוזנינו כל הזמן, כי זהו כל עיסוקינו בחיים! זו האמת האחת והיחידה, זוהי מהות תפקידנו כאן בעולם.

בין תפקיד לתפקיד

שאר אומות העולם, חיים את חייהם עם תפקידים הגשמי והארצי - להיות "משפחות האדמה" - התכלית שלהם היא **העולם הזה**. אין לנו שום בעיה עם זה - אנחנו מעריכים את התפקיד שלהם! כבאי הוא תפקיד חשוב בעולם הזה - מגיע ישר כח גדול לכל הכבאים. יתכן ויהיה זה הוא שיציל יהודי מבנין בוער ח"ו, אולי יהיה זה פרמדיק הגוי שיבצע החייאה מוצלחת בבן ישראל.

למשפחות האדמה ישנו תפקיד מסוים שעליהם לבצע בעולם הזה - להיות נהג האוטובוס שמסיע אותנו לכולל. הם גם יהיו שוטרים - שוטרים אינם עושים דבר, אבל לפחות נוכחותם מונעת מחלק מהאוכלוסיה לבצע פשעים. אנו זקוקים להם, אין ספק שאנו זקוקים לגויים. אבל באותו יום גדול של מעמד הר סיני, כאשר נעשינו לממלכת כהנים - הקב"ה נשא אותנו הרבה מעל לכל זה. איננו חלק ממשפחות האדמה החיים עבור העולם הזה, כעת אנחנו כהני ה', אנחנו עם שכל יומו סובב סביב עבודת ה', אנשים החיים עבור **העולם הבא**. אמנם אינך נמצא בבית המקדש אלא בברוקלין. אתה חי בבית קטן, ואף אחד מעולם לא שמע עליך, אבל אתה חלק מממלכת הכהנים, ועבודתך חשובה לא פחות מעבודתם של הכהנים המשרתים בבית המקדש.

תזכורת שנתית

אינני רואה את עצמי מסוגל להסביר את כל מה שנכלל במושג "ממלכת כהנים", אבל אנחנו מבינים כעת שכאשר אנו יושבים בפסח ואוכלים את המצה, את לחמם של הכהנים בבית המקדש, יש כאן הכרזה מצדנו, שכמו שהכהנים אוכלים את המצה של קרבן המנחה הנאכלת בבית המקדש, כך גם אנו, ממלכת הכהנים, יושבים בביתנו ואוכלים "קרבן מנחה". ואע"פ שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ, הלילה הזה כולו מצה, פעם בשנה אנחנו מזכירים לעצמנו שנבחרנו עבור התפקיד המיוחד של "אַתֶּם כֹּהֲנֵי ה' תִּקְרְאוּ" (ישעיה סא, ו).

לכן אנחנו אוכלים מצה - אנחנו מבטאים בזה שאנחנו מסורים לעבודת ה'; זהו ה"מקצוע" שלנו. כולנו - אנשים, נשים וטף, כהנים, לויים וישראלים, יושבים סביב השלחן, בביתנו שהוא מקדש מעט, ומכריזים

קבל עם ועולם שאנחנו מכירים בתפקידנו בעולם - להיות אומה של כהנים. כל יהודי הוא כהן שנבחר על ידי הקב"ה. כאשר הוא אוכל מצה, הוא מראה בזה שהוא כהן לקל עליון.

כח השכנוע הטוב ביותר

על זה אנחנו צריך לחשוב בעוד אנו אוכלים את המצה בליל הסדר. כמובן שאנחנו גם נהנה מאכילת המצה ומטעמה הערב, וכך צריך להיות - צריכים להנות מאכילת המצה, אבל אסור לנו לשכוח את המסר והלימוד שבאכילת המצה - שהרי זוהי כל תכליתה של מצות אכילת מצה - להזכיר ולהכריז לעצמנו שאנחנו ממלכת כהנים!

אדרבה, טעמה הערב של המצה, וההנאה שיש לאדם באכילתה, הוא הכלי להחדיר בליבנו את המסר העוצמתי הזה. משל למה הדבר דומה, לאיש מכירות המעוניין למכור את המוצר שלו ללקוח, וידוע שהדרך הטובה ביותר לעשות זאת היא ע"י אוכל. אם המוכר ישב עם הלקוח הפוטנציאלי במשרד ויראה לו פרוספקט צבעוני ומעניין - הלקוח עלול לפהק ולהירדם מחוסר ענין. אבל אם יקח אותו למסעדה יוקרתית, ולאחר ארוחה טובה יציע לו את המוצר - זה ישכנע את הלקוח להזמין את המוצר. יסוד זה לימדנו חז"ל במסכת חולין (ד, ב) גבי מסית, שאין הסתה בדברים אלא באכילה ושתייה. כך מסיתים ומשכנעים אדם אחר "לקנות" את הסחורה שלנו.

וכן הוא במצות מצה, הקב"ה חפץ להחדיר בנו את ההשקפה והידיעה שאנחנו ממלכת כהנים, שכל חיינו הוא רק עבודת ה', ועל כן הוא רוצה שנהנה מהמצה, משום שכל שנהנה יותר מהאכילה, כך נספוג באופן חזק יותר את הלימוד החשוב הזה.

משום כך אמרו חז"ל שמצות והגדת לבנך, המצוה לדבר ולעסוק בענינים אלו הוא רק "בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך". כאשר האוכל מונח על השלחן, אפשר להתחיל לחשוב ולדבר. צריכים לאכול ולהנות מאכילת המצה, אבל כמה חשוב הוא הדבר, שבעוד אנו אוכלים, נחשוב על מה שהקב"ה רוצה שנחשוב, ונחדיר לעצמנו שאנחנו כהני ה'. מי שאוכל כמו סוס, המצה לא תביא אותו לשום מקום. מי שאוכל מצה מבלי לחשוב על מה שהוא עושה, מחמיץ הזדמנות גדולה. אמנם הוא מקיים מצוה, אבל הוא מחמיץ הזדמנות להשיג עוד דעת. לעומת זאת, מי שלועס את המצה מתוך מחשבה על העבודה והענין של המצה, תוך כדי הנאתו, הוא סופג בקרבו את הלימוד היסודי הזה - שאנחנו ממלכת כהנים.

הקדמה למתן תורה

לאחר שהקב"ה אומר לבני ישראל שאם הם ישמעו בקולו הם יהיו ממלכת כהנים, מגיעה נתינת התורה, ובדיבור הראשון, הקב"ה אומר לעם ישראל "אנכי ה' אלקיך". ואיך מגדיר את עצמו הקב"ה? הוא אינו אומר "אשר בראתי שמים וארץ", אלא "אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים". יש החושבים ששעבוד מצרים היה דבר שנתגלגל בטעות כביכול, וזה לא אמור היה לקרות. הם טועים לחשוב שהשעבוד נגזר על ישראל כעונש על כך שהם ירדו ממדברתם הרוחנית לאחר פטירתו של יוסף הצדיק, והתחילו להתערב עם המצרים וללמוד ממעשיהם. אמנם יתכן שזה נכון מבחינה מסוימת, אבל חשוב להבין שלא היתה זו הסיבה לשעבוד מצרים ולצרות אותם סבלו בני ישראל בבית עבדים.

האמת היא, שהצרות של שעבוד מצרים באו להכין אותנו למתן תורה! במבט לאחור, גלות מצרים היתה אחת מהטובות הגדולות ביותר שזכו לה עם ישראל, אם לא הגדולה ביותר, משום שבזכות גלות זו, זכו ישראל לקבל את התורה, ונבאר את הדברים.

עבודה משברת עצמות

אתם חושבים שיש לכם השגה מסוימת במציאות של שעבוד מצרים, שהרי למדתם חומש וגם גמרא, ואתם יודעים מה כתוב בפסוקים ומה מספרים חז"ל אודות הסבל אותו סבלו אבותינו במצרים. דבר זה עלול לגרום לכם לאטום את אזניכם מלשמוע את הדברים שנבאר, אבל עליכם להבין שגם אם למדתם הרבה [ואני בטוח שלא למדתם את כל האגדות של חז"ל בזה], עדיין, להבין את הדברים בשלמותם זו עבודת חיים.

להבין את הדברים הוא 'חיוב' - "חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא ממצרים", ואם לא ידע האדם כמה סבל עמנו, לעולם הוא לא יוכל לקיים חיוב זה.

תאר לעצמך שאתה ומשפחתך, אביך וסבך, תקועים במשך 210 שנים בארץ זרה, מבלי יכולת לצאת ממנה. ובארץ זו, העבירו אתכם באכזריות; אם לא הצלחתם לייצר את מכסת הלבנים היומית, הוכיתם ללא רחמים.

כאשר משה רבינו הרג את האיש המצרי שהכה את אחיו הישראלי - הוא היה היחיד שהתערב כדי להגן על אחיו, משום שכולם ידעו שמי שמתערב, פירושו של דבר הוא מוות ודאי. כך זה היה - המצרים הכו את היהודים והטילו בהם מזמים, ואף אחד לא יכול היה לעצור בעדם. מי יודע כמה מבני ישראל נהרגו באכזריות על ידי המצרים?

אין לנו מושג בקושי שהיה בשעבוד מצרים. היתה זו עבודת פרך - עבודה המפרכת ומשברת את האדם. העבודה הקשה הזו יועדה כדי לשבור אותם, משום שפרעה חשש "פן ירבה".

תכבד העבודה

כתוב בתורה "וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ" (שמות א, ז) - ומפרש רש"י בשם חז"ל שהיו יולדות ששה בכרס אחד. פרעה נבהל כשראה זאת! הוא ניסה לעשות הכל כדי שבני ישראל לא יגדלו. כל הגזירות שגזר פרעה על ישראל נועדו כדי לשבור אותם, שלא יהיה להם כח וחשק ללדת עוד ילדים. פרעה ניסה הכל, ואכזריותו אינה ניתנת לתיאור! אם נרצה לספר את כל מה שפרעה עולל לעם ישראל, נצטרך לשם כך כרכים על גבי כרכים של ספרים!

אפשר להבחין בכוונה זו של פרעה במשך כל הדרך - כאשר בני ישראל החלו לדבר אודות דבריו של משה רבינו, שהם עתידים לצאת ממצרים בקרוב, פרעה אמר ברוב כעס: "תִּכְבֹּד הָעֶבֶדָה עַל הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲשׂוּ בָהּ וְאֵל יִשְׁעוּ בְּדַבְרֵי שִׁקְרָה" (שמות ה, ט) - פרעה החליט להעביד אותם באופן כזה שלא ישאר להם זמן לדבר אודות דברים אלו, ועל כן צוה "לא תאספון לַתֵּת תָּבוֹן לָעַם לִלְבֹּן הַלְבָנִים כְּתָמוֹל שְׁלֹשִׁים הֵם יִלְכוּ וְקִשְׁשׁוּ לָהֶם תָּבוֹן" (שם פסוק ז).

בבור החמר

כתוב בפסוק "וַיִּמְכְּרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעֶבֶדָה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבִלְבָנִים" (שמות א, יד). צריך להתבונן בפסוק זה במשך זמן רב, אחרת לא נוכל להבין בצורה נכונה את אשר ארע לעמנו בארץ מצרים. תארו לעצמכם איך זה לעבוד עם חמר. זה לא כמו לעבוד עם יהלומים או לעבוד בעבודה משרדית. האדם צריך להכנס כל כולו לתוך הבור, לחפור ולהוציא מתוכו את החמר. איזה צער איום ונורא! איזו בושה! בניהם של אברהם יצחק ויעקב, הושפלו לדיוטא התחתונה ביותר שבארץ מצרים.

במשך כל היום כולו, הוכרחו בני ישראל לחפור חמר מהבור, ואז לרוץ הלך וחזור, להביא את החמר אל התנור הבוהק כדי להפוך אותו ללבנים. לאחר מכן הם הוכרחו לסחוב את הלבנים, ולא היו אלו לבנים קטנות. בבניה העתיקה במצרים ניתן לראות לבנים בעלי ממדים ענקיים, שקשה לאדם לסחוב אפילו אחד מהם. לא היה זה דבר קל לבנות את פיתום ורעמסס, בפרט כאשר הנוגשים הכו בהם בשוטים שוב ושוב, צורחים עליהם לעבוד מהר יותר. הם פצעו אותם וחבלו בהם ללא רחמים.

לחם עוני

"וַיִּמְכְּרוּ אֶת חַיֵּיהֶם" - המרירות היתה איומה. העבודה היתה משברת עצמות, ובני ישראל בכו מחמת השעבוד, וקראו אל הקב"ה תמיד, "וַיַּעַל שְׁוֹעָתָם אֶל הָאֱלֹקִים". הם בכו אל ה' כאשר הם קוּשְׁשׁוּ קֶשׁ לַתָּבוֹן, הם בכו כאשר הם הכינו את הלבנים, וכאשר הם סחבו את לבנים הכבדות. זעקה עצומה לה' בקעה ועלתה מתוך מצרים.

וכאשר הגיע הלילה, הם היו חוזרים לבתיהם, מתאספים יחד וקוראים אל ה': "הושע נא!" יום יום, בצורה מתמדת ועקבית, הם קראו לה' מן העבודה.

על זה אנו חושבים כאשר אנו אוכלים את המצה בליל הסדר. המצה מזכירה לנו את הלחם אותו אכלו אבותינו בהיותם במצרים - זהו המובן הפשוט של מצוה זו. מצה היא לחם עוני - לחמו של אדם עני ושל עבד. לעבד אין זמן לאפות לחם - להכין עיסה ראויה לשמה, ולתת לבצק לתפוח כראוי. הוא מנצל את הדקות הספורות שיש לו ומערב כמה דברים ומכין מהם עיסה, ואז אופה את הלחם בזריזות, אוכל אותו, ושב לעבודה. זהו הלחם אותו אכלנו במצרים - משום שלא עלה בידינו להשיג משהו אחר לאכול מחמת העוני והמחסור.

זוכרים את הצרות

האמת היא, שכל מה שבני ישראל היו אוכלים היה לחם עוני. גם אם היו מצליחים לשים את ידיהם על איזה דג או פרוסת לחם קטנה - כיצד ניתן להנות מאוכל, כאשר אוכלים אותו מתוך כזה צער? כל מה שאכלו היה לחם של שעבוד וצער!

המצה מזכירה לנו את השנים הרבות שבהם אכלנו לחם עוני. כמה חשוב לתת את הדעת על זה כאשר אנו מקיימים את המצוה של אכילת מצה.

זוהי מטרה מאוד חשובה של "מצה זו שאנו אוכלין". אנו יושבים סביב שלחן הסדר עם בני משפחתנו, ועל אף שאנחנו נהנים מהמצה, אנחנו זוכרים את הימים בהם חיינו תחת דיכויים של הנוגשים. אנחנו טועמים את טעמו המר של השעבוד, וזוכרים את אבותינו שישבו ואכלו את הלחם הזה במצרים, את ההורים שביכו את ילדיהם שנחטפו מהם והובלו למוות, ואת האנשים שמן הסתם דעתם השתבשה עליהם מרוב צער.

הקדמה כואבת

אבל זו אינה התמונה המלאה. המצה היא הרבה יותר מאשר תזכורת לזמנים הקשים. הסבל שסבלנו במצרים היה הקדמה לדבר גדול מאוד. צערנו לא היה לריק, אלא היתה לו תוצאה נפלאה.

אנחנו צריכים לשאול את עצמנו שאלה גדולה: כיצד קרה הדבר שבני ישראל קיבלו על עצמם להיות עבדי ה' לעד? הרי כאשר עם ישראל קיבל על עצמו להיות ממלכת כהנים, הם התכוונו לכך ברצינות. הם לא התכוונו רק להיקרא בתואר "שומרי תורה ומצוות", להתפלל במנין, לשמור שבת, לברך ברכות וכו'. ממלכת כהנים פירושו הרבה מעבר לזה. הם הבינו שהם מקבלים על עצמם לחיות חיים של התמסרות מוחלטת לה', חיים של כהנים, שכל נשימה שלהם היא אך ורק עבורו יתברך. ואם כן יש כאן שאלה גדולה: מדוע שיקבלו על עצמם דבר כזה?

איך יתכן שמיליוני אנשים קיבלו על עצמם כזה דבר עצום? האם אתם סבורים שעם ישראל היו כמו עדר של צאן, שאם אחד עושה משהו, אז כולם נוהרים אחריו? לא ולא! עם ישראל היו אנשים בעלי חשיבה עצמאית!

איננו תמימים!

אם הקב"ה היה מציע את התורה לבני עם אחר, אולי למצרים, לסינים או לסלביים - לא היתה לנו שום קושיא. הרי ראינו במהלך ההיסטוריה כיצד הגויים הסכימו לקבל על עצמם דתות המבוססות על הדברים ההזויים והטפשיים ביותר! כך זה לדוגמה בנצרות - עם ישראל הבינו שאותו האיש הוא ממזר, ואילו הגויים השוטנים קיבלוהו כ"בנו של האלקים" עפ"ל. לא היתה בהם טיפת דעת, ואפשר היה לספות להם את האמונות הטפשיות ביותר.

אבל עם ישראל הינו עם יחודי ביותר, אנשים עם מבט על העולם שאין שני לו. הם חונכו במשך דורות רבים לא לקבל כל שטות שסיפרו להם. הם היו משפחה קטנה שחיה בין עמים גדולים ועוצמתיים של עובדי

אלילים שחיו את חייהם על פי כל מיני אמונות טפלות וקסמים. גויים אלו היו שקועים עמוק באמונה שפולחן של פסלים וטקסים קסמיים יביאו להם שגשוג כלכלי, בריאות ושאר טובות. היה רק עם אחד קטן שחי את חייו על פי ההיגיון והשכל הישר, עם שבניו לעגו לשכניהם הגויים שהיו מתרברבים ב"ניסים" שעשו אליליהם; אפילו הילדים גדלו עם ההכרה בשקר שבאמונות אלו, והם היו צוחקים על העולם כולו.

ואז לפתע מגיע משה רבינו וכביכול הופך סדרי עולם. הוא שואל עם ישראל: "האם אתם מוכנים לקבל את התורה?" בהר סיני לא היתה רק **נתינה** של התורה, אלא גם **קבלת** התורה - עם ישראל היו צריכים להסכים לקבל את התורה.

קבלת התורה

יש אנשים שהיו אומרים: "נחשוב על זה. למה שנקבל הכל? אולי נקבל רק חלק מהתורה, הרי זה תלוי בהחלטה שלנו". היום אנו רואים זאת כעלבון, לחשוב שלא היינו מקבלים את כל התורה כולה, אבל לעם ישראל באמת היתה האפשרות לא להסכים לקבל את כל התורה. לכאורה הם היו צריכים להקים וועדות, שתפקידם לדון האם לקבל את התורה. היו יכולות לקום כל מיני מפלגות; יש האומרים שיקבלו רק את המצוות שבין אדם לחבירו ולא המצוות שבין אדם למקום. מפלגה אחרת אומרת להיפך - נקבל רק את המצוות שבין אדם למקום. יכול היה לקום מישהו ולומר: "מדוע שאקבל את איסור שעטנז? למה שאמנע מללבוש בגד מצמר ופשתים?" הם לא היו צריכים לקבל הכל.

ואם הם היו אומרים כן, הם לא היו מקבלים את התורה. הקב"ה לא היה נותן להם חצי תורה. אם הם היו שואלים "מה כתוב בה?", הם היו מראים בזה שהם אינם מוכנים להיות ממלכת כהנים. אי אפשר לתאר כיצד זה היה נראה; אם כך היה קורה, היינו היום רק עוד עם בין העמים. היינו ח"ו בדיוק כמו הסינים, האיטלקים, והרוסים.

אשר על כן, צריכים אנו להבין מה היה הדבר שגרם לעם ישראל לקבל כך את כל התורה כולה, ולומר "נעשה ונשמע". מה הבעיר בלבם את אש אהבת ה', האש שהביאה אותם לקבל על עצמם להיות ממלכת כהנים?

תורה של הודאה

התשובה היא: המצה! הפכנו לממלכת כהנים אך ורק בזכות הלחם עוני. לא יתכן שעם שלם המונה מיליוני בני אדם יתאחד באמירת "נעשה ונשמע" אם לא שאש אהבת ה' בערה בלבם. ומה הבעיר את האש הזו? הכרת הטוב שהיתה להם כלפי השי"ת שגאל אותם מאכילת הלחם עוני. לא היה זה רק הלחם, זה היה שנים על גבי שנים של עינוי וצער. עברו דורות על גבי דורות של שעבוד שלא נראה לו סוף - "תכבד העבודה" - העבודה נעשית כבדה יותר ויותר, ותפילותיהם אינן נענות. הם בוכים ומשוועים לישועת ה', וללא מענה.

והנה נתהפכו היוצרות: "וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ בְיַד רַחֲמָה" - הם יוצאים ממצרים, כשברשותם כספם וזהבם של המצרים, בעוד מצרים מקברים את מתייהם. אי אפשר לתאר את עליצותם של בני ישראל בשעה שיצאו ממצרים. הם היו מלאים ברגשי הודאה והכרת הטוב לקב"ה שגאל אותם מהשעבוד הנורא הזה, והם היו מוכנים לעשות **הכל** למענו. עם ישראל ברח "ברוך שפטרנו" מפרעה, ונפל אל תוך זרועותיו הפתוחות של הקב"ה.

גלים עוצמתיים

משה רבינו לא הוצרך "למכור" לעם ישראל את התורה ולהסביר להם את מעלותיה. הם לא רצו לשמוע. "איננו מעוניינים לדעת מה כתוב בה, אנחנו רוצים לקבל **הכל**. אנחנו נעשה באהבה כל מה שביקש ממנו השי"ת! נעשה ונשמע! מה השאלה בכלל? בודאי שאנחנו מקבלים על עצמנו להיות ממלכת כהנים!"

"אנחנו לא נהיה רק 'חרדים'. לא נהיה 'חרדים' כמו בני אדום או בני מדין, לא ולא! ה', אתה הצלת אותנו מכאלו צרות ומסבל כה גדול, שאין זה מספיק עבורנו להיות 'חרדים', אנחנו רוצים לעשות לעשות כל מה

שתבקש! חפץ אתה שנהיה כהנים העובדים אותך תמיד? כך יהיה! אנחנו נהיה אך ורק כהנים! גם מי שהוא רופא או איש מכירות - זו רק תוספת לתפקידו העיקרי - להיות עובד ה'". זוהי מהותו של בן ישראל - כל יהודי הוא כהן.

היו אלו אם כן הצרות הנוראיות ולחם העוני שגרמו לכאלו גלים אדירים של הכרת הטוב להיווצר בלבם של עם ישראל, וגלים אלו הביאו אותם לחוף מבטחים של תורה ועבודת ה' - גלי השמחה וההודאה היו כה עוצמתיים, עד שהם סחפו עם שלם, אחד לא נפקד!

הכנה לפסח

עכשיו אנחנו מבינים למה כל כך חשוב לזכור את הצער והסבל. כאשר אנו אוכלים את המצה והמרור, עלינו לחשוב על הצרות שעברנו במצרים. נכון שלמצה ולמרור יש טעם טוב - אבל איננו פטורים מלחשוב. הדבר הטוב ביותר הוא לחשוב על הדברים לפני פסח, ולהתכונן מראש לליל הסדר. כאשר אתם עוסקים בניקיונות ובבישולים - נצלו את הזמן כדי לחשוב. כמוכן שגם מי שלא חשב לפני החג, יכול להתחיל לעשות זאת ברגע האחרון, אבל כדאי לחשוב לפני כן.

בעודך מקרצץ את ארונו המטבח - זרע זרעים בשכלך, כך שכאשר תסב בשלחן הסדר, תוכל להעלות בזכרונך את כל המחשבות היפהפיות שזרעת, והם יגדלו ויצמחו לאילנות יפים עם פירות מתוקים.

קל לומר, קשה ליישם

אני יודע שקל לומר דברים אלו, אבל זה דבר שצריכים לעבוד עליו. "חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא ממצרים" - נסה לדמיין כיצד היית מרגיש אילו היית נתון לדיכוי במשך זמן רב, בלא שתראה שום תקווה לצאת ממצבך, ולפתע הגיע מישהו וגאל אותך. האם לא היית חושב "אני חייב להקדיש את חיי לחשוב איך אכיר טובה לזה שהציל אותי"? אולי באמת לא היית חושב כך, מפני שאנחנו חיים בדור של בני אדם מושחתים. אנחנו מקולקלים במדותנו, ואיננו מעריכים שום דבר שאנחנו מקבלים. אז כדאי שנתחיל להתרגל להעריך את מה שקיבלנו. מוכרחים אנחנו ללמוד את הלימוד של המצה, של הלחמא עניא, משום שזהו הטעם שאנחנו מקבלים על עצמנו את התורה בכל יום מחדש. אנחנו מקבלים את התורה בכל יום, גם אם אנחנו עדיין קצת ישנוניים כאשר אנחנו עושים את זה. אנחנו אומרים "אמת ויציב ונכון וישר וקיים וכו'" - תסתכלו בסידור ותוכלו לספור לא פחות משה עשר מלים המתארות קבלת התורה היומית שלנו. ואנחנו מקבלים את כל הששה עשר דברים הללו "עלינו לעולם ועד, על בנינו ועל דורותינו". האם אנחנו חושבים על המלים שאנחנו אומרים "חק ולא יעבור"? זוהי קבלת התורה שאנחנו מקבלים בכל יום.

ברק של שמחה

וכיצד כל זה התחיל? מדוע קיבלנו את התורה "על בנינו ועל דורותינו"? אנחנו מבינים שהשנים בהם אכלנו מצה ומרור במצרים, הם אלו שהביאו אותנו לקבלת התורה בהר סיני, קבלה שממשיכה ומתחדשת בכל יום. לא זכינו למתן תורה מתוך חיים של נוחות ותענוגים, זה לא הגיע מכח ימי השמחה והטוב שזכו להם בני ישראל בעוד יוסף הצדיק היה בין החיים. זו היתה ברכה שהגיעה מתוך "בעצבון תאכלנה" - ברכה של קושי, ברכה של סבל, כאשר המצרים מתעללים בנו ומניסים לזרוק את בנינו אל תוך היאור, כאשר תינוקות הוכנסו אל תוך קיר לבנים. בעוד אנו סובלים, ובעוד עוברים על ראשנו כל הצרות כולם, פתאום נחתה עלינו מכת ברק: "הפודנו יד מלכים" - הקב"ה גאל אותנו מידם.

זה היה מדהים: שמחה עצומה שאי אפשר לתאר! אף אחד לא חלם על מאורע שכזה, אבל הוא אכן ארע לנו. בפסח השמחה שלנו פורצת גבולות, על כך שה' גאל אותנו ממצרים. כאשר אנו אוכלים את המצה, אנחנו משחזרים שוב ושוב בראשנו את השמחה העצומה של היציאה מבית עבדים, והזכות להפוך לממלכת כהנים.

ממלכת יושבי קרנות במקום ממלכת כהנים

בעל ההגדה אינו עוזר, והוא ממחיש עוד קצת את גאולת מצרים, משום שכלל שנבין יותר מה הפירוש לצאת מבית עבדים, כך תגדל הכרת הטוב שלנו לקב"ה שהוציא אותנו משם. "ואילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים, הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים לפרעה במצרים". מי שישע לקהיר בימינו, יראה שם בני אדם שפלים, יושבי קרנות, התחתית שבתחתית, והם גם מגיעים לפשע. אנחנו היינו עבדים - לא אנשי אצולה, ועבדים עלולים ברבות הזמן להגיע לבור תחיות. עם ישראל היה נאבד במצרים. אילו לא היינו נגאלים ממצרים, עד היום, תיירם המבקרים שם היו מבחינים שלצד זרעו של חם המתגורר במצרים, ישנם גם בני שם, ומדריכי הטיוולים היו מספרים שלפני אלפי שנים היה עם מזרעו של שם שהיו עבדים במצרים, ולבסוף הם נאבדו.

במקום עם של כהנים שהוציא מתוכו אנשים כמו ר' עקיבא והרמב"ם, היינו עם של יושבי קרנות. במקום שנשב כאן, חבושים במגבעות שחורות ולבושים בטלית קטן, היינו יושבים על שפת המדרכה, יחפים, חולים ומדוכאים.

אז כאשר אתם אוכלים את המצה, זכרו את זה. אם ה' לא היה מוציא אותנו משם בחסדו הגדול, במקום להיות עם ה', ממלכת כהנים, היינו ממלכה של "כלומניקים".

לילה של שינוי

נחשוב מחשבות אלו במשך כל ימי הפסח, וכמה שיותר, אבל ליל הסדר עצמו הוא הלילה המיוחד ביותר בשנה. כולנו מתאספים יחד כדי להודות לה', אב ואם, אחים ואחיות, סבא וסבתא - וההזדמנויות הנן עצומות! בסופו של הלילה אנחנו משתנים - מפני שחל שינוי בשכלנו ובנשמתנו, משום שחוץ מהעבודה הנשגבה של הודאה לה', אנחנו מזכירים לעצמנו את הרוממות הנפלאה שזכינו לה - להיות ממלכת כהנים לנצח נצחים.

אבל חייבים לנצל את הזמן היקר הזה. כל ליל הסדר הוא הזדמנות יקרה מפז לקנות דעת. אנו ניגשים לליל זה, שהוא קודש קדשים, בציפייה ובהתרגשות, מחכים לקנו עוד ועוד דעת על ידי אכילת המצה.

כמה נפלא הדבר שיש לנו מצה שמורה, שנאפתה עם כל הדקדוקים והזהירות, ושעליה שילמנו ממון רב. אבל כעת עלינו לשאול את עצמנו: "מצה זו שאנו אוכלים על שום מה?" מהו ענין המצה? והתשובה היא שהמצה אמורה ליצור אצלך שכל חדש, דעת חדשה, משפחות שלמות, בכל מקום בעולם, יושבות וחוגגות את המעלה הגדולה של יציאת מצרים על ידי אכילת הלחם המיוחד הזה, לחמם של הכהנים, משום שעל ידי יציאת מצרים הפכנו לממלכת כהנים. ישעיה הנביא אומר "וְאַתֶּם כֹּהֲנֵי ה' תִּקְרְאוּ" (ישעיה סא, ו), יצאנו ממצרים עבור מטרה אחת ויחידה - להיות כהני ה'! אנחנו אוכלים את המצה בחג המצות כדי להכריז ולהראות שכולנו - כל עם ישראל, התרוממנו להיות עם של כהני ה'. וכמו שהכהנים נבחרו בלשון "וְהָיוּ לִי כֹהֲנִים" (במדבר ח, יד) - פירוש הדבר שהכהנים הם שלי לעולם, כך גם העם כולו נבחר להיות ממלכת כהנים באותו הלשון "וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מְמַלְכֵת כֹּהֲנִים" - וזו אות כבוד לעם ישראל. "בְּכָל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר לִי, אֵינוֹ זָז לְעוֹלָם לֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא לְעוֹלָם הַבָּא" (ויקרא רבה ב, ב). עלינו לחיות את חיינו לאור מדרגה מיוחדת זו, שכל פעולותינו יהיו אך ורק למען מטרה זו - לעבוד את ה'. אם נחיה את חיינו עם ידיעה זו - נזכה להיות ממלכת כהנים וגוי קדוש, עמו המיוחד של הקב"ה, לעד ולנצח נצחים.

שבת שלום ומבורך וחג כשר ושמח!

פרושים וביאורים על סדר התפילה

מתוך ספר תפלת אביגדור - פירוש התפילה מאת רבינו זצ"ל

שמע - קריאת פרשה זו היא חיוב דאורייתא. והפסוק הראשון, שמע ישראל, הוא הפסוק המורגל בפי בני ישראל יותר מכל פסוק אחר. ואלו גם מלותיו האחרונות של היהודי.

שמע! אזהרה זו היא בעצם דרך החיים של בני ישראל אשר "נעשה ונשמע" היתה קבלתם בהר סיני. "נעשה" פירושו שנציית ונקיים, אבל "נשמע" פירושו שנלמד, וזהו עיקר היעוד והעסק של היהודי, לשמוע דבר ה'. לשון שמיעה מלמדת על התשוקה והכמיהה לשמוע ללמוד ולהבין, לספוק ולרוות מתורת ה', ממחשבותיו יתברך ומהשקפותיו הנשמעים ממנו יתברך. פעמים רבות כוונת מילת "שמע" היא לציית, אבל תמיד נכללת בה המשמעות של שימת לב והתבוננות. אם כן, מילות "שמע ישראל" הן הקריאה הנצחית לכל בני ישראל להקדיש ולמסור את חייהם לתפקיד של לימוד, ללמוד את אחדותו של ה' יתברך, מדותיו ודרכיו. הפסוקים הבאים מזהירים את ישראל לקיים עניינים אלו בפועל על ידי לימוד כל התורה.

שמע ישראל - על אמרה חשובה מאד מקדים לומר **שמע ישראל** (וכן דברים ה, א, ט, א, כ, ג, כז, ט), כלומר שימו לב והתבוננו בענין החשוב הזה. ואמר **ישראל** כי העניין הזה יסוד שם ישראל ומהותם.

ה' אלקינו - ה', שמו המיוחד [כמו השמות "דוד" או "הלל"], שהוא השם המיוחד שנודע בו לעמו, אשר הוא **אלקינו**, שם הויה במקור מציין שני דברים: א) "המציאות". ב) מהוה המציאות, כדפירשו ז"ל (זבחים מז, ב) מי שאמר והיה העולם. עם זאת הוא אלקיהם המיוחד של עמו ישראל [כמפורש בכתבי הקודש יותר מקס"ה פעמים]. הוא אלקינו.

אלקינו [- הכינוי הסופי - "ינו" - שלנו] מציין שתי הוראות: א) שהוא הקל שלנו [כמו ילד שיאמר על אביו "אבא שלי"], ומציין השגחתו הפרטית עלינו, חסדו המיוחד עמנו ואהבתו לנו. ב) אנו שלו [כמו פועל שיאמר על מי שפועל בעדו, אדוני], מציין שאנו נמסרים לעבודתו יתברך, וכל מחשבותינו רק עליו, שאנו עמו ועבדיו המכירים אלקותו ומקיימים דבריו. ה' מקושר אלינו ואנו מקושרים אליו. ה' מאציל קדושה וברכה עלינו, ואנו נותנים לו תהילה ותשבחות, ומייחדים לו כל מעשינו ומחשבותינו. הוא קנה אותנו לעמו, ואנחנו קנינו אותו כביכול כאבינו מלכנו ומגן בעדנו, לעולם.

ה' אחד - חזר לומר ה' פעם שנית, לציין שתביט אחד מתארת לא רק **אלקים** כי אם גם ה', כלומר:

א) אחדותו הכוללת כל המציאות, היא בשם **הוי'**, דהיינו אלקי ישראל. בשבילם לבד ברא את העולם כולו, ובשבילם לבד מנהיג את העולם כולו, בעבור שעתידים הם לבחור בנדבת לב בעבודתו.

ב) אחדותו הכוללת כל המציאות, היא בשם **הוי'**, אשר לפי קבלת קדמונינו ז"ל מורה על מדת הרחמים, (ר"ה יז, ב ותוס' שם, שמות רבה ג, ו) להורות שאחדותו השולטת ביקום מנהלת את הטבע ואת ההיסטוריה ברחמים, וכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד (ברכות ס, ב). ואמר **אחד** כי כל הפעולות רק ממנו, ולכן כל הברכות רק אליו, כי כל מאי דעביד לטב עביד.

שאל איך ויגדך זקניך ויאמרו לך

מתוך תשובות שהשיב הרב זצ"ל לשואלים

שאלה:

איזה דבר ניתן ללמוד מקרבן פסח?

תשובה:

בהגדה של פסח אנו מזכירים את הפסוק: "בדמיך חיי" - מהו פירוש הדבר? הבה ואסביר לכם דבר חשוב: עצם העובדה שהיינו מוכנים להשליך מנגד את המושגים וההשקפות של הסביבה בה חיינו, ולהכריז שאנחנו עבדי ה' - זה לבד נתן לנו את הזכות לחיות חיים נצחיים. בשחיטת אלהיהם של מצרים, הכרזנו בזה שאנחנו מזניחים לגמרי את כל האידיאלים של הגויים, ומכח דם זה של קרבן הפסח, אמר הקב"ה: "בדמיך חיי".

ישנה עוד בחינה של קרבן פסח, אבל בעצם היא אחת עם הנקודה הנ"ל. הקב"ה פסח על בתינו, ומדוע הוא פסח? משום ששחטנו את אלהי מצרים לעיניהם. משה רבינו אמר לפרעה: "הן נזבח את תועבת מצרים לעיניהם ולא יסקלוננו" - אבל עשינו זאת! לכן ה' פסח עלינו, ולכן אנחנו נחיה לעד.

"בדמיך חיי" כולל גם את דם המילה, אבל הדם של קרבן פסח היה דבר הרבה יותר מסוכן. מעשה זה של שחיטת אלהי מצרים, הינו סמל למה שהקב"ה מצפה מאתנו. אנחנו מצווים לשחוט את כל האידיאלים והתרבות של אומות העולם.

כאשר עם ישראל שוחט את כל הדברים החשובים לאומות העולם, הקב"ה פוסח עליהם ואינו מאפשר למשחית להשחית. זהו אחד מהדברים החשובים שיש ללמוד מקרבן פסח.

מדור זה נתרם לע"נ:

להנצחות 076-599-4020